

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XV - SEGONA EPOCA

NOVEMBRE - DESEMBRE DE 1933 :: N.º 86

SUMARI:

TEXT: Elogi de l'excursionista. — La teoria de A. Wegener sobre la "Deriva dels Continents", per *Jacint Elias*. — Els rèptils verinosos, per *Ferran Cañameras*. — Pasqua Granada de 1933. Comador i Puigpedrós, per *Manuel Closa i Sal'lari*. — Crònica. — Excursions Oficials i Conferències. — Index del volum 1932-33.

GRAYATS: La dent d'Orlu (2.220 m.), des de la ribera de l'Oriège. — Des del Pic Pedroux Nord (2.831 m.); clixés, *A. Miralda*.

M. ABAD RIBERA

Pues i Lliços per a Teixits - Extens assortit en Pues de Lloguer
Filferros de totes classes - Enreixats metàl·lics - Laminació
en fred de cercols per a embalatges i altres indústries

CARRETERA MARTORELL, 29

TELÈFON, 2105

TOT

ho trobareu als
*Magatzems
Populars*

Sant Pere, 40 - Raval, 50

MAGATZEMS DE MOBLES
de tots els estils i preus

ENTRADA LLIURE

MOBLES
DE LUXO
Y TAPIS
SERIA:

FUSTE
RIANJA
BRICAB
SERRAR

3, SANT PAU, 3

Pressupostos gratis, sens compromís

NUVIS: No deixeu de visitar-me
si us agrada l'estalvi

CASA LLUGANY

SANT PERE. 39

MATALASSERIA

::

ARTICLES D'ESPORT

ASSEGURANCES
CAPELLA

VIDA
INCENDIS
ACCIDENTS
MARITIMS
ROBATORIS

etc., etc.

St. Leopold, 98
Telèfon, 1439

CALDERERIA

Josep Olivé

Bartomeu Amat, 93 - 95
i Transversal, 242-244-246

Telèfon, 2399

TERRASSA

Sol·liciteu pressupostos sense compromís, per projectes, montures de Tintoreria i Calefacció, Bombes de totes classes i quants treballs siguin relacionats a la Caldereria

Vda. de G. Llargués

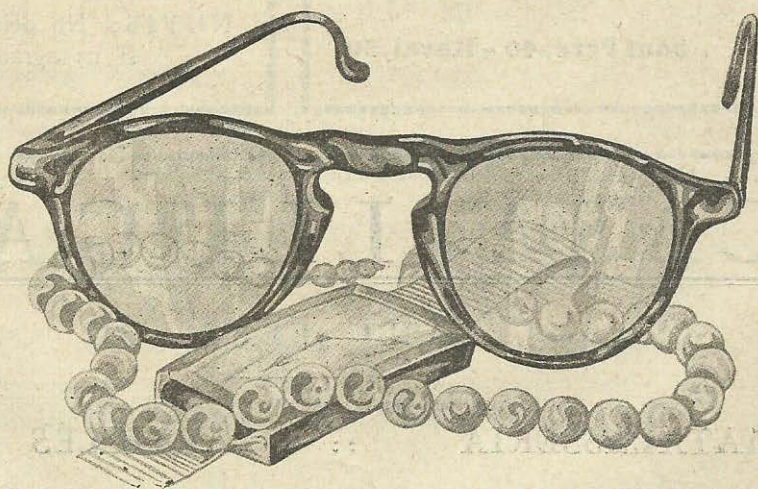
Joieria

Optica

Rellot-

geria

Pont-vella, 18
TERRASSA

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XV

Segona època

NOVEMBRE - DESEMBRE 1933

NÚM. 86

ELOGI DE L'EXCURSIONISTA

L'HOME que s'ha forjat resseguint valls i muntanyes, escudrinyant la terra i bona part de les coses en ella escampades, el que amb tota intensitat ha sentit el goig i la dolor i ha tingut vertaders companys que s'han jugat la vida per ell, el que en un moment impensat, però solemne, s'ha sentit corprès i li ha pujat com un tremp que resseguint-li el cos i escalfant-li la sang li ha obert més els sentits tot mullant-li el front i encenent-li la cara, en una paraula: el ver excursionista, és per raó natural — car no pot ésser d'altra manera — l'ésser d'esperit elevat i volada gegantina que passa destrament per damunt de les miseries humanes.

A l'excursionista res l'espaordeix; els coneixements que ha adquirit i l'experiència de les coses viscudes, fan que tingui una fortitud i una clara visió global suficient per a entreveure els esdeveniments possibles.

Moltes coses que a la major part de la gent els exaspera i desatina, a l'excursionista — fet meravellós — li enceta a flor de llavi una amorosa i autèntica expressió de joia,

I les més de les vegades no és que hi hagi motiu per alegrar-se'n, no. És que ell, l'excursionista, albira tota la contrada del paratge que ha suscitat aquelles temences o rencors entre gent inferior — molt més petits espiritualment que ell — i en coneix les causes i, com és natural, no el sobten els efectes que, per baixos que siguin, mai poden molestar-lo i molt menys privar-lo d'interrompre la seva destra i amorosa volada gegantina.

LA TEORIA DE A. WEGENER SOBRE LA DERIVA DELS CONTINENTS

Avui es va fent de moda la teoria de la *Deriva dels Continents* o dels *Traslats continentals*, deguda al geòleg alemany A. Wegener. Suposa aquest que les dues Amèriques s'han anat desprenent successivament de l'Antic Continent: primer l'Amèrica Meridional es va desagafar de l'Àfrica, més tard l'Amèrica del Nord es va separar de l'Europa, i darrerament El Labrador de La Groenlàndia.

La idea se li va ocórrer en esguardar en un planisferi els entrants i sortints de les costes de l'Amèrica Meridional, que en general es corresponen amb els sortints i entrants de les costes d'Àfrica, i els de l'Amèrica del Nord es corresponen amb els d'Europa, de tal manera que si ambdós continents es posessin novament en contacte, els caps de l'Amèrica encaixarien amb els golfs de l'Àfrica, i els caps d'Àfrica i d'Europa encaixarien amb els golfs d'Amèrica.

Aquesta teoria sembla tenir un caire de probabilitat i no es pot rebutjar de cop i volta. No seria estrany que amb el moviment de rotació de la Terra, s'haguessin separat algunes llenques de l'antic continent, allunyant-se cada vegada més del mateix en direcció a ponent. Però precisament mantes vegades succeeix que aquestes llenques es troben a llevant del continent del qual es suposen haver-se després. Així el Japó i les illes Kuriles es troben a llevant de l'Àsia; Madagascar a llevant de l'Àfrica; Nova Zelanda a llevant d'Austràlia. És cert que l'enginyer arriba a trobar una aparent explicació d'aquestes irregularitats; però per ara no s'ha donat un sol cas de que les enginyoses explicacions hagin estat comprovades per la realitat. No passen d'ésser totes una mera teoria.

Per altra banda, la correspondència que es suposa haver-hi entre els entrants i sortints de l'Amèrica Meridional amb els respectius sortints i entrants de l'Àfrica austral és més que dubtosa. Si esguardem un mapa veurem que mentre les costes de l'Amèrica austral es dirigeixen al S. O., les de l'Àfrica austral ho fan vers el S. E. És manifest, doncs, que a la banda de migjorn, entre ambdós continents, existeix una àrea triangular, la qual no

pot omplenar-se amb tot el conjunt d'illes escampades per l'Atlàntic austral: ¿Què s'han fet, doncs, dels restes desapareguts?

Però encara hi ha més: els golfs de la Mar Roja, de l'Adriàtic, de Bòtnia i de Califòrnia ¿a què són deguts? Si les costes d'Egipte haguessin estat en contacte amb les de l'Àràbia, les d'Itàlia amb les de Dalmàcia i Hertzegovina, les de Suècia amb les de Finlàndia, i les de Califòrnia amb les dels Estats Units, en separar-se unes d'altres, forçosament s'havien de trencar els lligams dels istmes de Suez, de Venècia, de Bòtnia i de Califòrnia. Essent així, la Mar Roja hauria d'estar en comunicació natural amb la Mediterrània, l'Adriàtic amb el Mar del Nord, el Bàltic amb el Mar Glacial, i el Pacífic amb el Mar Polar per entremig dels Estats Units i Nova Bretanya. Si la separació hagués estat deguda a la deriva, no tindrien raó d'existir els respectius istmes actuals.

No em proposo entrar en la discussió dels arguments que empren els partidaris d'aquesta teoria, perquè em portaria massa lluny i no dispo de l'espai suficient. Com que aquesta teoria s'oposa a la dels esfondraments i aixecaments que encara prevaleix entre els geòlegs, m'accontentaré en esmentar alguns dels aixecaments i esfondraments recents, que crec no podran rebutjar els partidaris de la teoria de la deriva. En canvi encara no s'ha citat un sol cas ben demostrat d'aquesta deriva: si s'hagués demostrat, com s'havia dit, que la terra de Grinnell es separa de la Groenlàndia ¿pot provar-se que tal dislocació es produeix per deriva i no per empentes tangencials, o millor potser per abaixament de les terres de Groenlàndia?

Referent a aquest darrer supòsit, veus ací el que acabo de llegir en una nota publicada a «La Vanguardia» de Barcelona, en el número corresponent al dimecres, 26 d'abril de 1933:

«Groenlàndia se hunde lentamente»

«Groenlàndia, que es una inmensa isla, se va hundiendo lentamente, y aún cuando el hundimiento total pueda durar diez mil años, la suerte futura de esa isla es ser abatida por las olas del océano. Así lo afirma al menos el profesor Th. Vogt, de la Escuela Superior de Técnica de Trondheim. Según sus cálculos, Groenlàndia se sumerge 58 centímetros por año.»

«El profesor Vogt dirigí una expedición en el año 1931, para efectuar medidas exactas de la línea costera del sudeste. Para demostrar la certeza de su teoría, el profesor Vogt aduce el hecho de que los antiguos habitantes de Vichingi, cuyas viviendas se hallaban cerca de la costa groenlandesa, han

tenido que retirarse más al interior por haber sido alcanzadas por las olas del mar.»

Si es confirmés aquest esfondrament pausat del gran bloc de la Groenlàndia, podriem creure que fent l'efecte de colossal tascó produeix estrebades laterals, les quals trametent-se pel subsòl submarí, van desplaçant l'illa de Grinnell, i en tal cas no seria la deriva la que la separa de la Groenlàndia, sinó les estrebades de costat.

Els moviments d'aixecament i d'abaixament del terror, uns són molt pausats i altres sobtats. Entre els primers és ben conegut l'alçament pausat de les costes del Golf de Bòtnia, les quals cada segle s'enlairen 4 peus i mig. En canvi l'abaixament de les de Bretanya, segons Mr. L. Quenault, és d'uns 2 metres cada centúria, a comptar des del segle VIII.⁶ Els moviments alternants d'aixecament i d'abaixament s'han comprovat a les pilastres del temple de Serapis, prop de Nàpols, a la costa de Pozzuoli, on fins a tres metres d'alçària les canyes de les dites pilastres són plenes de forats fets pels *lihodomus* o mol·luscs perforadors, ço que indica que les esmentades pilastres havien estat anegades dins de la mar.

Un exemple remarcable de l'abaixament pausat de les costes de Califòrnia, és el que el diari anglès «Catholic Times» esmentava en el seu número del 4 de gener de 1929. Amb la capsalera *Petició d'uns Missioners*, deia així: «La predicció de que el golf de Califòrnia acabaria amb el temps per desaparèixer, feta pels Pares jesuïtes que ja fa més de 200 anys varen colonitzar la Baixa Califòrnia, sembla trobar-se en camí d'acomplir-se, segons recents investigacions i observacions.»

«Un dels experiments va ésser plantar fa 90 anys una renglera d'arbres a tres metres de les ones del mar; aquests es troben ara 70 metres mar enllà: al experiment es portà a cap a la badia de Loreto, que és precisament un dels indrets on 220 anys enrera els missioners jesuïtes varen observar el fenomen per primera vegada.» És indubtable, doncs, que si segueix aquest avenç de la mar, dintre d'alguns milenars haurà desaparegut el golf de Califòrnia i amb ell la península del mateix nom.

En quant a alçaments i esfondraments sobtats, tothom sap que moltes illes per mor d'erupcions volcàniques, han aparegut sobtadament i al cap de poc temps han tornat a desaparèixer. Són prou conegudes l'aparició de la illa Sabrina prop de les Açores l'any 1811, la illa Júlia, entre les costes de Sicília i les illes de Pantelària i Malta, el 8 de juliol de 1831, i altres que s'han alçat diverses vegades a l'entorn d'Islàndia.

En el que fa referència a desaparicions sobtades, podem citar la nova tramesa per l'Agència Ràdio, i per ningú desmentida: «El Cabo, 12 març de 1926. — Una illa anomenada *Thomson Island* ha desaparegut en l'occeà Atlàntic. Els Atlas de navegació la situen a 80 milles al nord de la illa de Buvet. Un vaixell del servei hidrogràfic, que ha realitzat un creuer per aquelles mars, ha comunicat que li ha estat impossible trobar l'esmentada illa.»

També a conseqüència de terratrèmols poden desaparèixer sobtadament grans muntanyes. L'Agència Fabra, el dia 24 de juny de 1929, publicava el següent telegrama: «Londres, 24. — Al «Daily Telegraph» li comuniquen de Wellington (Nova Zelanda), que el mont *Stevens*, de 3.950 peus d'alçària, ha desaparegut del tot a conseqüència dels darrers terratrèmols.»

Per últim, citem aquest cas molt recent. La mateixa Agència Fabra, amb data 5 octubre de 1932, telegrafiava des de París: «De Belgrado li comuniquen a «Le Petit Parisien» que a Salònica hi ha hagut nous terratrèmols. A Stratònica, més de 300 minaires han quedat sepultats per efecte del sisme, havent-se retirat 40 cadàvers.»

«El mateix despatx afegeix que la illa d'*Amadionis* ha desaparegut sota les ones, desapareixent 250 famílies que l'habitaven.»

Aquests alçaments i abaixaments, pausats uns, i sobtats altres, passen avui davant dels nostres ulls; és gairebé segur que n'han ocorregut molts altres en totes les èpoques geològiques, per la qual raó no hi ha motiu de bandejar la teoria dels alçaments i esfondraments de l'escorça de la terra, i per això aquesta teoria resta encara tan arrelada entre els geòlegs. La teoria de la deriva o translació dels continents, encara que és versemblant, no està demostrada pels fets: tot quant s'assegura d'ella és prematur.

JACINT ELIAS

ELS RÈPTILS VERINOSOS

La lectura d'un article d'En Domenec Ventalló en les pàgines d'aquest «Butlletí» i un altre del Pare Solà en les de «El Dia», ambdós sobre els escorçons, va suggerir-me l'idea de contar un cas per cert ben curiós.

Vagant un dia pel firal d'una vila francesa del departament de la Creuse, va cridar-me l'atenció una barraca singular, plena de gàbies petites i de pots de vidre amb rèptils conservats a l'alcohol. La gent s'hi acostava temerosa,

donava una ullada penetrant als articles d'aquella botiga ambulat i seguia el seu camí després d'haver clavat unes quantes mirades escrutadores a un jove que somreia entre aquell viver d'animalons vertebrats, amb la mateixa beatitud que un venedor d'ocells en mig de la seva mercaderia alada.

Impel·lit per la curiositat, vaig anar-m'hi apropant i quina no fou la meua sorpresa en veure que aquelles gàbies estaven plenes de rèptils verinosos. Com els altres que hi havien passat abans que jo, en aixecar els ulls, instintivament, fou per a clavar-los en el rostre d'aquell jove barbamec que esperava el meu esguard interrogador amb una rialleta mig mofeta i mig de satisfacció. Evidentment, aquell individu apareixia com un heroi als ulls dels passants.

Vaig mirar endebades per tots els recons de la barraca, esperant descobrir-hi quelcom que em demostrés la finalitat d'aital exhibició, car no podia imaginar-me que els posessin a la venda com s'hi posen els grills, els canaris, els camaleons i altres bestioletes de complement domèstic.

En entrar al firal pensava que hi trobaria venedors d'eines pel conreu dels camps, adobs i llavors, però mai la temible llavor d'escorçó. Decididament aquella botiga exhibia productes poc tranquil·litzadors, puix si bé es bellugaven a dotzenes dintre de gàbies de reixat espès, amb portes tancades amb pany i clau, ningú ens assegurava que no es poguessin escapar.

Havia sentit a parlar molt dels escorçons que abundeu per les serralades que envolten la nostra ciutat i moltes vegades havia dit que m'hauria plagut veure'n per a evitar-los el dia que m'apareguessin. Però el que és ara, amb l'estona que vaig estar-me contemplant-ne a dotzenes, dubto que hi hagi cap naturalista que els conegui més que jo. Me'ls vaig mirar amb aquell arrufament de nas que hom no sap si és de fastic o de temor. Perquè les serpents no són gaire simpàtiques a la gent, potser perquè no les coneixem prou. N'hi ha que en veure un d'aquests animals es senten presos d'un horror instintiu. I és que per l'imaginació de quasi tothom, tota bèstia que llisca, que s'arrossega, és una miserable cosa glaçada i fastigosa que no pot fer res més que perjudicar. Quan es pensa amb els perills de les serps verinoses i amb els sofriments que produeixen llurs mossegades, es comprèn la raó d'aquesta aprensió. Potser si que el temor és a voltes exagerat, car el donar crèdit a les llegendes obliga a la major part de la gent a representar-se-les més temibles del que són en realitat i a imaginar-se-les com a monstres cautes, silenciosos.

Es per això que estranyava a tothom la familiaritat d'aquell camperol amb

aquella munió de rèptils. Era un home d'uns vint-i-dos anys, prim, amb una cara d'infant que contrastava amb el comerç a què es dedicava. Al cap hi portava una gorra greixosa, amb una visera plana, llarga i tirant enlaire. Una americana d'alpaca, uns pantalons de vellut abombats i unes sabates ferrades i brutes de fang de tots colors que també matisava el baix dels pantalons.

En preguntar-li si tot aquell bellugeix estava en venda, em contestà amb una rialla tènue que va fer-me admirar la nítida blancor de les seves dents, i a continuació, davant de la meua estupefacció i dels que havien anat fent rotllo, obrí una gabia, hi ficà la mà, i treient un grapat d'escorçons va dir, amb un francès pintoresc, dominat per l'accent de la contrada, bo i estirant el braç cap a nosaltres, que reculàrem porucs:

—¿Quantes lliures en vol?

Allò ja era massa. Que ell estés tan íntimament lligat amb aquelles bestioletes de sang freda, sense metamòrfosi, passava; però no que ens els volgués acostar a la cara, per hàbil que fos en dominar-les. L'hemicicle que formàvem els espectadors va dilatar-se com una rotllana de gent entorn d'uns músics de carrer, en el moment de passar el platet, i les dones esclataren en xiscles, puix si bé el dimoni va temptar a Eva transformat en serpent, foren tants els mals que aquest fet ocasionà, que d'aleshores ençà aquest rèptil ha estat sempre el més temut per les descendents de la primera dona.

Està clar que de serps n'hi ha de diferents espècies, i per cert moltes d'inofensives; però la llegenda les ha estigmatitzades i els que no les coneixen a tons procuren sempre evitar-les, perquè encara que a Europa sols n'hi ha quatre o cinc classes de verinoses, quan se'n presenta una hom no sap distingir-la de les que no ho són, oi més si no està acostumat a trescar per les muntanyes

Passat l'estupor de la gent, aquell jove va tornar-les a ficar dintre de la gabia i ara l'un, ara l'altre, varen anar desfilant els badocs, plantant llur curiositat davant dels altres barracons d'aquella fira agrícola.

En quedar-se sol vaig tornar a interrogar-lo. No volia anar-me'n sense esbrinar el significat d'aquella parada i com s'ho feia aquell jove per agafar aquells fulminants i vivents injectors de verí.

—Em deixeu meravellat, *mon vieux!* Mai m'hauria imaginat que una persona pogués estar tant en contacte amb un niar així.

—Es qüestió de paciència i de tàctica; és com en el tracte amb determinats individus tant o més perillosos que aquests ofidis. Tot depèn de com

hom els agafa. Cal confessar, però, que la gent ha exagerat molt. La fantasia s'empara desseguida del poble quan es parla d'una cosa molt bona o molt perillosa. Per exemple, l'història de l'àspid volant que diuen que persegueix a les persones fent uns bots de vuit metres. Es absolutament fals. No hi ha cap naturalista seriós que en tingui coneixement, però això no implica per què la faula hagi quedat gravada quasi en tots els esperits.

—Per quin rèptil verinós teniu predilecció?

—Per l'únic que es cria per aquesta contrada: l'escorçó.

—Suposo, però, que no deixareu de confessar que és perillós.

—Ja ho crec! No obstant, jo visc amb ell, com ho podeu veure, en perfecte harmonia, el secret de la qual està en la finor del tracte. El seu alt grau de perfecció de l'aparell inoculador i la gran toxicitat del seu verí el fan particularment perillós, però no mossega si no se l'irrita.

—Però quin fi us porta a tenir-hi tractes tan íntims?

—En primer lloc la lluita per la vida, i en segon, el goig que experimento exposant la meua per la salvació de la dels altres. Heu de saber que el meu ofici no és altre que el de caçador de serpents verinoses.

—Les caceu amb flauta?

—Deixeu-vos de bromes. Les caço caminant de quatre grapes, com vulgarment es diu, i tenint cura sempre de no aixafar-ne cap amb les mans, cosa molt fàcil puix ja sabeu que llur color es confon amb el de la terra on de costum es troben.

—Però quina és la finalitat d'aquesta afició al perill?

—No és altra que guanyar-me la vida proporcionant a l'Institut Pasteur de París el verí d'escorçó que s'emptra per la fabricació del sèrum anti-verinós, i que jo venc aquí en injectables per dita institució.

—Però pel que veig, aquests escorçons són de més bona fe que els de la meua terra.

—Si us referiu als escorçons, són iguals, encara que ací el clima sia més humit. El seu aparell inoculador de verí és igual que una xeringueta per a donar injeccions. Es tan violent aquí com allà.

—Però com els caceu?

—Què en treuria d'explicar-vos-ho, si estic segur que no us yindria la idea d'imitar-me? No val la pena. El que us tinc de dir és que els escor-

çons no vénen sols a les meves mans i molt menys a dintre les gàbies. Per arribar a agafar-los em veig obligat a inclinar-me davant de llurs caprícs. Però jo els enganyo i en la lluita que s'entaula entre jo i l'escorçó sóc sempre jo el vencedor.

—Sou molts, els que us hi dediqueu?

—Bastants; per aquests encontorns, però, sóc jo sol.

—D'on sou?

—De Saint Sulpice les Champs, no molt lluny d'aquí. En aquest poble em tenen com una mena d'horror. M'he vist obligat a viure en despoblat, puix a la gent li semblava que per totes les escletxes de casa hi sortien rèptils. Quan vaig al cafè i em trec el mocador, tots s'aparten.

—I com els trameteu a París?

—Vius; dintre d'aquestes gàbies, les quals em són tornades un cop les han buidades.

—Us ho paguen bé?

—No pas molt; hi ha massa competència.

—Però voleu dir que no us poden mossegar?—vaig insistir jo, puix no m'arribava a creure que els toqués amb tanta seguretat.

—Poden, però no ho fan. Ara ho veureu.

I ficant la mà a una gàbia va treure'n un i se'l posà entre llavi i nas, com un bigoti, rígid com un llapis treient de tant en tant la llengüeta.

Davant de tanta temeritat vaig acabar per dubtar; però pel que pogués passar vaig apartar-me d'aquell jove que la lluita per la vida, o una afició com aquell que cria conills porquins, li havia fet perdre la por, arribant, gràcies a arts misterioses, a un do, o a no sé què, a poder conviure amb uns animals tan temuts.

I com aquell que porta pressa, vaig acomiadar-me ràpidament d'aquell marxant de verí, però el pensament va frenar-me els passos un xic més avall. Què tenia? No ho sé ben bé, però m'allunyava com intranquil, com aquell que temés que amb el moviment del caminar pogués desvetllar-se-li un animallet perillós que portés caragolat en el fons d'una butxaca, en el recó més calentoi.

FERRAN CAÑAMERAS

PASQUA GRANADA DE 1933

COMADOR I PUIGPEDRÓS

Porté, el bonic poblet del cap de la vall de Carol, és el punt inicial d'aquesta sortida. Ens proposem assolir els cims de Comador i el Puigpedrós. La gran ziga-zaga de la carretera de sobre el poble, és guanyada amb facilitat. No pensem seguir la vall de Font Viva, doncs segons referències la seva veïna és molt més bona.

El camí comença un xic costarut, però molt fressat i fàcil de seguir-lo fins a trobar els primers pasturatges muntanyencs, des d'on albirem com una portella i cap a ella ens dirigim. Una volta franquejada, descobrim un gran pla, i tot seguit, el camí a seguir, que voreja la banda dreta del riu i fa de molt bon passar; guanyem el coll de Lanós amb molta facilitat. Des d'aquest estratègic lloc, es veu el gran llac de les fades, i, tot el gran cercle de cims que l'enrotllen.

Tot delectant-nos amb el formós panorama, fem una bona reposada i reemprenem la marxa enfilant-nos de dret a la carena que baixa de Comador, per la vessant de Lanós, la qual si bé és estimbada per aquest costat, és molt més suau per la banda de ponent. Amb una hora d'esbufegar guanyem el cim de Comador. Gran vista sobre l'estany de Lanós, Carlit, Font Viva, Pics de la Grava i la Collada de Lanoset, per sobre de la qual surten les magnífiques visions dels cims de la regió d'en Beys.

Deixem el pedró de Comador i seguint la carena arribem a una cresta que per uns moments ens fa vacil·lar, si tirar endavant o bé renunciar; no obstant, ens sembla que és curta—uns 15 ó 20 metres—i seguim fins al cap d'aquest mirador. Bona impressió va ésser la nostra en descobrir una fondíssima bretxa que separa la Comador del Puigpedrós. En les guies que portem—la d'en Soubiron i un mapa del «Touring Club» de França—no hi ha tal bretxa.

En començar la davallada, la qual no sembla pas molt difícil, ens decanem a la dreta, car és el lloc més fàcil de baixar; per la nostra esquerra surten unes lloses bastant llises, cosa que ens fa decantar més a la nostra dreta, o sigui que baixem en ple domini de l'estany de Lanós. Aquest descens en un

principi tan bo, quan havíem baixat uns 50 metres, ens veíem obligats a treure'ns les motxilles per a poder-nos bellugar millor. Ens veíem obligats a baixar primer un i donar-li l'equiqatge penjat en un cordill i després baixar l'altre, etc.

D'aquesta forma baixàrem uns 25 metres i tot seguit poguérem continuar com anteriorment fins a trobar una congesta de neu quelcom perillosa, doncs era glaçada i amb una lleugera capa de neu tova al damunt.

Ens trobàvem sota la bretxa al cap d'una hora i mitja d'haver sortit de dalt del cingle. Remuntem un xic la banda oposada, faldejant el Puigpedrós fins que per una rampa fàcil guanyem la seva punta N. La vista és pariona amb la del Comador. L'ascensió ha estat fàcil; ens ha encisat la part de ponent que cau molt estimbada cap a la vall de Bassines; laboriosa escalada ha d'ésser.

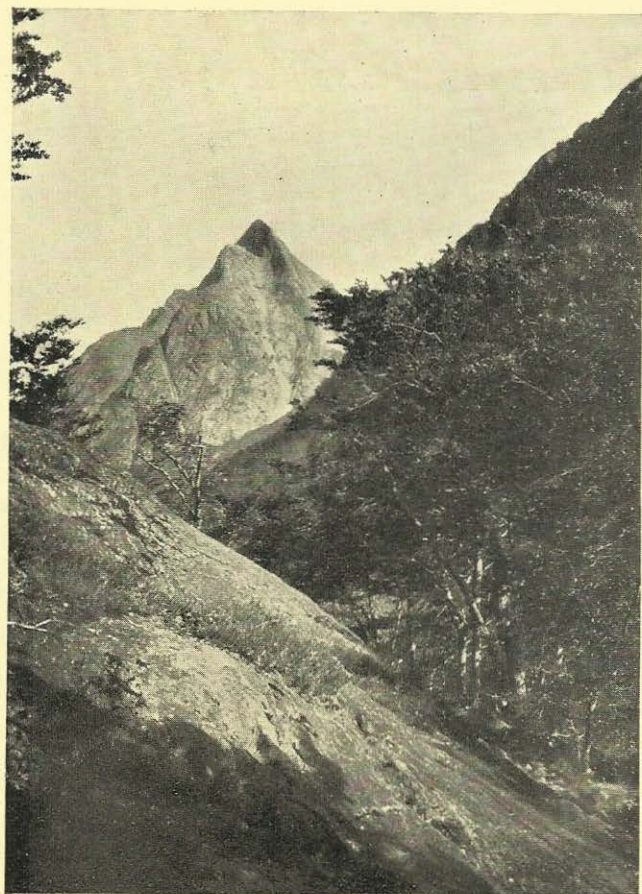
Deixem el cim, revoltant per sobre la vall de Bassines fins prop del cim del mateix nom, on baixem fins a veure l'estany de Lanós, per a tornar a guanyar el coll de Lanoset.

Quina visió més bonica des d'aquesta collada! El punxagut cim del Nabre, l'arrogant Pic de Faury i l'estany del mateix nom, encara glaçat, amb l'aigua blavosa, aquell blau de glaç de les solituds. Per l'altra banda es destaquen els Pics de la Grave i Rouge; al fons s'aixeca la silueta dels cims d'en Beys. No és pas que hom vulgui anar-se'n, però el fan marxar el senyal de dues minuterres que li mostren que li queda poca llum de dia. La baixada fins el refugi és bona per la quantitat i qualitat de neu que trobem adequada a les nostres condicions.

El Refugi d'en Beys, propietat del Club Alpi Francès, és l'aprofitament d'unes fàbriques o dormitoris que havia instal·lat una empresa per a regular l'aigua de l'estany. Consta de dos departaments, un de lliure i un de tancat. En el lliure hi ha palla, llar de foc, taules i uns quants bancs; en l'altre hi guarden les mantes i els matalassos. Nosaltres hem pogut fer servir les mantes, gràcies a la benvolença del C. E. de C., que, honorant el seu nom, ens ha deixat les claus que té en poder seu.

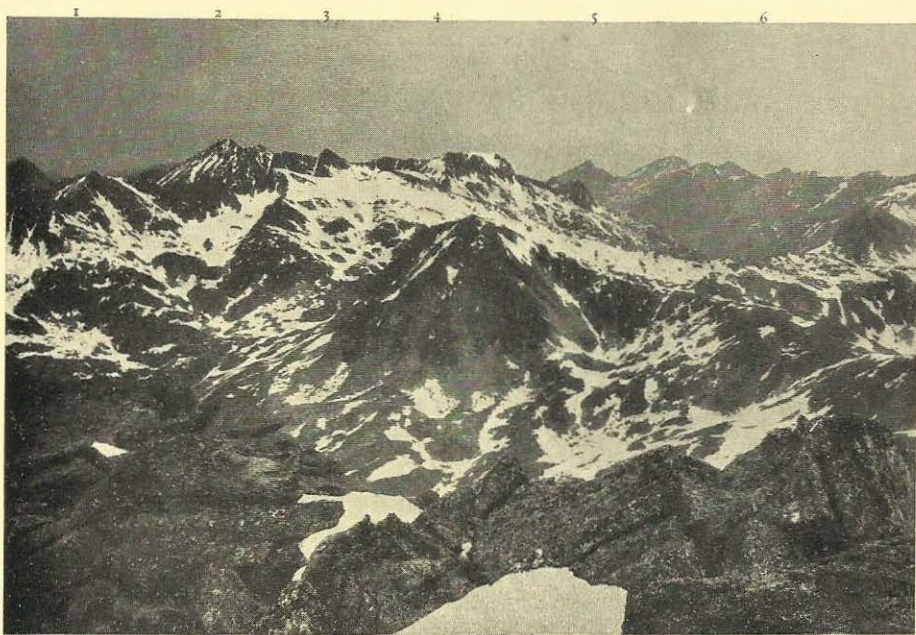
L'endemà, de bon matí, camí d'Ax, ens ompla de goig aquella deliciosa vall, rica d'aigua, d'avets, de llum, de pobles xics però atraients i de cims punxaguts, tals com la Dent d'Orlu i la Mâ d'Orlu.

MANUEL CLOSA I SAL'LARI

Clixé, A. Miralda

La dent d'Orlu (2.220 m.), des de la ribera de l'Orlège

Clixé, A. Miralda

Des del Pic Pedroux Nord (2.831 m.). — 1. Besinelles. - 2. Medidas. - 3. Nabrè. - 4. Et. Faury. - 5. Beyo.-
6. Coll de Lanouzet.

Crònica

Excursions fetes. - Durant els mesos d'octubre i novembre s'han efectuat 31 excursions amb un total de 138 socis concurrents.

Els indrets preferentment visitats són els següents: 9 excursions a diversos llocs dels nostres encontorns (Gallifa, Pas del Capa Blanca, Roca Foradada, Melindres, Castell Sopera, La Pola, Pantà, Fonts de l'Olla, de la Tartana i de la Cirera, Girabau, Pedritxes, etc.); 7 sortides a Sant Llorenç (Cavall Bernat, Castellasses, La Mola, Obits, Montcau, Cavall Bernat de la Vall, descens a l'avenc del Davi, etc.); Port de la Selva, Tamariu, Palamós i S'Agaró; Monteixo i Areo; Campdevàrol; Sitges; 2 al Montseny (Brull, Pla de la Calma i Centelles; Santa Fe, Pla de l'Espinal, Turó de l'Home i Les Agudes); Sant Salvador de les Espases, Sant Pere Sacama, El Cairat i La Puda; Puigcerdà; Fornells, Navàs i Planoles; Súria, Fraga i ruïnes de La Molsosa; Valldoreix i Sant Cugat; Sant Miquel del Fai; Santa Cecília de Montserrat, cim dels Ecos, Coll del Camell, Sant Jeroni, Montserrat i Monistrol; Campelles i Prat de Jou; Olesa, Sant Pere Sacama, Coll Cardús i El Molinot.

Biblioteca. - Ultra els butlletins i revistes que periòdicament es reben al Centre, han ingressat a la nostra biblioteca els llibres següents:

«Estudio monográfico del Río Manzanares», tramès per «Instituto Forestal de investigaciones y experiencias».

«Documentos para la Historia del Arte en Andalucía», volum VI, editat per la Universitat de Sevilla.

«Boletín de la Academia de la Historia». Vol. CII. Fasc. II.

«Notes Geològiques» i «Les ombres i la tectònica», fascicles cedits pel seu autor, el nostre distingit col·laborador, senyor Jacint Elías.

«Nous Poemes» d'I. Pons, cedit pel consoci En Josep Estruch.

«El Asalto de la cumbre del Mundo», lliurat pel company Josep Badiella.

«Resumen de las observaciones metereológicas correspondientes al año 1932» de M. Alvarez, tramès per l'«Academia de Ciencias y Artes» de Barcelona.

«Estadística de fenómenos especiales y de la Visibilidad a distancia durante el año 1932», de G. Campo, lliurat, també, per la mateixa «Academia de C. y A. de B.»

«Memorias de la Academia de Ciencias y Artes de Barcelona». Volum XXIII, fascicles 12, 13, 14 i 15.

El Consell Directiu es complau a palesar el seu agraïment a tots els generosos donadors.

Calendari Excursionista de Catalunya. - Editat per la Secció d'Esports de Muntanya del Centre Excursionista de Catalunya, dintre breus dies serà posat a la venda el Calendari Excursionista de Catalunya, el qual estarà format amb fulls setmanals de 21 x 16 centímetres, cada un dels quals portarà una reproducció dels millors paisatges de les muntanyes i les terres catalanes. Tindrà un total de cinquanta sis pàgines, amb un fotocrom imprès en offset a cadascuna d'elles, alternant-se quatre tints diferents, essent d'una presentació molt acurada i del més alt valor artístic.

D'acord amb el que va advertir-se per mitjà del tauler d'anuncis i de la premsa local, són nombrosíssims els socis que ens han encarregat llur subscripció, amb el fi de beneficiar-se del preu especial de tres pessetes exemplar. No cal dir com preguem, als demés, que no deixin d'adquirir aquest calendari, el qual no hauria de faltar a cap llar excursionista.

Enquadernació d'«Arxiu». - Advertim a aquells dels nostres consocis als quals interressi posseir relligats els números d'ARXIU corresponents a 1932-33, volum VII, el qual queda completat amb el present número, que poden lliurar-los a la Secretaria.

Monument a Henri Beraldi. - Definitivament s'ha inaugurat a Luchon i no a Gavarnie com va dir-se en principi, el monument a l'ancià pireneïsta Henri Beraldi, autor de la magnífica obra «Cent anys als Pireneus». Constitueix el monument un superb bloc de granit baixat de la Vall de Lys, al qual bloc s'ha incrustat un medalló de bronze amb el perfil en relleu del ferm pireneïsta.

L'excursionisme a través del micròfon. - Ultra l'emissió del Ràdio-butlletí setmanal d'excursionisme que el Centre ve transmetent cada divendres, a un quart de deu del vespre, per mitjà de Ràdio-Terrassa, el passat dia 26 d'octubre va dissertar, davant el micròfon de l'emissora local, el nostre volgut company En Rossend Graner, membre del Consell Directiu del Centre, el qual explanà unes atinades consideracions i observacions sobre l'excursionisme, que li valgueren la felicitació de nombrosos radioients. No cal dir com ens és plaent d'afegir-hi la nostra, ben sincera i cordial.

Secció d'Esports de Neu i d'Alta Muntanya *Les Llibretes-Registre de signatures.*—En l'esca-

lada que darrerament s'ha efectuat al cim de la Cova del Drac de Sant Llorenç, va deixar-se, dessota un petit pedró que va construir-se en aquell lloc, una Llibreta-registre, amb el seu estoig metàl·lic, per tal que els excursionistes que atanyin aquella plataforma puguin signar-hi i registrar-hi llurs impressions. S'aprofità aquesta ascensió per repintar el pal de ferro que hi ha enclavat al seu cim, el qual porta gravat el nom del Centre i la data en què s'efectuà la primera ascensió, l'any 1923.

Reunió General.—El passat dia 6 de desembre, aquesta Secció va celebrar una reunió general extraordinària en la qual va aprovar-se, després d'unes lleugeres esmenes, el nou Reglament de la Secció, el projecte del qual fou redactat per l'actual Directiva, juntament amb els socis assessors que es nomenaren en la darrera assemblea.

Secció d'Atletisme *Campionats socials.*—Es celebraren els dies 11 i 24 de setembre passat, en el nostre camp de Les Fonts. Foren batuts els rècords de la javalina i el del salt d'alçada, pels consocis S. Fraga i V. Cardús, respectivament, assolint el primer 47 m. 72 cms., millorant la marca assolida pel campió d'Espanya actual, i el segon saltà 1 m. 71 cms., millorant també el seu propi rècord.

Matx triangular.—Es celebrà el dia 1 d'octubre en el camp del «Terrassa F. C.» entre aquesta Secció, el «C. E. Pensament» de Sabadell i el «C. E. de la Comarca de Bages» de Manresa, disputant-se el «Trofeu Castin» cedit pel joier d'aquesta ciutat senyor Castin. Aquest trofeu fou guanyat per bon marge de punts per la nostra Secció. El consoci M. González saltà amb la perxa 3 m. 60 cms., enderrocant el seu propi rècord; va provar de batre el rècord d'Espanya d'aquesta especialitat, no poguent reeixir en el seu intent. Els atletes J. Figueres i I. Mestres, després d'una bella cursa, rebaixaren el rècord dels 3.000 m., deixant-lo a 9 m. 59 s. 4 cinq.

Aquest mateix dia, el soci F. Marcet es classificà a 17.^è lloc entre un centenar d'atletes en un concurs a base de 5 proves, en l'estadi de Montjuïc.

Matx a Manresa.—El dia 22 d'octubre, l'equip d'aquesta Secció es traslladà a Manresa a fer un matx amb el «C. E. de la Comarca de Bages» d'aquella ciutat. Després d'una lluita molt competida triomfà aquesta Secció per un marge de 13 punts.

Matx a Mataró.—Tingué lloc el dia 29 entre el Laietània d'aquella ciutat i la nostra Secció, el qual matx també fou guanyat per nosaltres per 84 punts contra 73 que en marcaren els amics del Laietània.

Volta a Barcelona.—El dia 5 d'octubre els atletes Isidre Mestres i Josep Figueres, prengueren part a aquesta Volta, classificant-se a setè lloc el primer i a 28 el segon, entre gran nombre de participants.

Volta al Poble Sec.—El dia 26 d'octubre els consocis I. Mestres i J. Figueres prengueren part a la Volta al Poble Sec. Es classificaren a onzè lloc el primer i a 23 el segon.

Els atletes V. Cardús, M. González i S. Fraga, seleccionats per la Federació Catalana d'Atletisme, prengueren part en un matx a l'estadi de Montjuïc entre els equips de Barcelona-ciutat, Tarragona i Barcelona-circumscripció. L'actuació dels nostres atletes fou la nota destacada, essent ells els veritables suports del seu equip.

EXCURSIONS OFICIALS I CONFERÈNCIES

MES DE DESEMBRE

Dia 10. — Pràctiques d'esquí a *Núria*. Vocal, Miquel Cirera.

Dia 17. — Ascensió a *Les Castellasses*. Vocal, Pere Anglada.

Dies del 23 al 26. — Excursió a *Núria*, ascensió amb esquís al *Puigmal* i a *Nou Creus*. Vocal, E. Fornaguera.

Dia 26, a dos quarts de sis de la tarda:

Sessió inaugural del XXIV curs, 1933-34

Marian M. Galí, president del Centre, dissertarà sobre *Visió del que fou la imatgeria popular a Catalunya*. Obertura de l'*Exposició d'imatgeria popular*, de la col·lecció del conferenciant.

Dia 31. — Excursió a la *Canal del Tro* i a la *Cova Roja*. Vocal, P. Julià.

Dies 30, 31 i 1. — Amb esquís a *La Molina*, *Puigllançada* i *Collada de Tosses*. Vocal, B. Petxamé.

MES DE GENER

- Dia 7. — Excursió al *Montnegre*. Vocal, Manuel Aurell.
- Dia 12. — En Josep Buch i Parera dissertarà sobre **El Primer Congrés i Campament Internacional de Camping a Hampton Court** amb projeccions.
- Dia 14. — Excursió a *La Pola, Matarrodona, Rellinars i La Pineda*. Vocal, M. Molins.
- Dia 19. — **Primera Sessió de Cinema Amateur** a càrrec de la Secció de Cinema del Centre Excursionista de Catalunya. Selecció de films premiats al II Concurs català, que organitzà aquesta Secció.
- Dia 21. — Pràctiques d'esquí a *Núria*. Vocal, J. Turu.
Excursió a *Les Pedritxes, Ubac, Pou del Glaç i Castellsapera*.
Vocal, R. Moliner.
- Dia 28. — A l'*Ubac, Saiola i Fonts de Rellinars*. Vocal, A. Duran.

NOTES. — Davant la impossibilitat d'incloure anticipadament en aquest ful totes les excursions que realitzarà el Centre, es prega als senyors socis que tinguin intenció d'efectuar alguna sortida, que procurin passar pel nostre estatge els dies de les reunions preparatòries, puix que, cada divendres, en la post d'anuncis, hi haurà anunciada l'excursió o excursions que es realitzaran el diumenge següent.

—Tots els senyors socis que tinguin alguna iniciativa respecte a excursions a realitzar, són pregats de comunicar-la al Vocal d'Excursions.

—Per tal de facilitar la confecció de l'estadística «Excursions fetes» que s'insereix a cada número d'ARXIU, els senyors socis són atentament pregats de posar a coneixement del Vocal d'Excursions, els itineraris de les excursions que hagin efectuat, la data, el nombre de companys i el de tendes, cas d'haver efectuat camping. El Consell Directiu agrairà que cada grup de socis que realitzi una excursió procuri que un d'aquests tingui cura de comunicar aquelles dades al Vocal esmentat.

INDEX DEL VOLUM

1932 - 1933

ARTICLES DE REDACCIÓ

Editorials:

Una valor remarcable, pàg. 1.—Activitat, 17.—Les properes acampades, 33.—III Saló local de Fotografia, 53.—D'excursionisme, 69.—D'excursionisme, 85.—Costa amunt, 106.—Vetllem pels novells, 121.—Les Diades de Germanor locals, 137.—IV Saló local de Fotografia, 157.—Accidents de muntanya, 174.—Elogi de l'excursionista, 193.

ANUNCIAT D'EXCURSIONS I CONFERÈNCIES

Pàgines: 16, 32, 52, 68, 84, 103, 120, 136, 156, 172, 192, 207.

CRÓNICA

Transcripció d'un document històric, 2.—El «Comitè Català de Refugis», 10.—Intent d'ascensió als Encantats, 11.—El Curset d'Història Nacional de Catalunya, 28.—III Saló local de Fotografia, 49.—De la XII Diada de Germanor, 55.—On hivernegen els ocells emigrants?, 81.—Dues millores als nostres monuments romànics de Sant Pere, 91.—IV Saló local de Fotografia, 125.—Els ideals excursionistes (conferència del senyor Maspons i Anglèsell), 147.—Coneixements de l'acampador, 150.

CRÓNICA DEL CENTRE I NOTES

Pàgines: 12, 30, 51, 62, 82, 98, 115, 129, 151, 169, 188, i 204.

ALMIRALL, A.

Neus i Primavera, 27.—Altes valls del Freser, 168.

CANYAMERES, FERRAN

Els rèptils verinosos, 197.

CASTELLÀ, GABRIEL

Un cas del segle XVII, 149.

CASTERET, NORBERT

La gosadia d'un isard apenat (trad. I. S.), 7.

CLOSA I SAL'LARI, MANUEL

Pasqua Granada 1933. Comador i Puigpedrós, 202.

DUCH, JOAN

Núria, 56.—Girona. Impressió, 114.—Montserrat, 163.—Mig dis-sabte, 175.

ELIAS, JACINT

Fragments de pudinga quarçosa darrera de les muntanyes de càn Margarit, 35.—L'actual areny de la riera de les Arenes, data d'èpo-ca molt moderna, 92.—Probable origen de les betes i embans de bicarbonat de calç en les argiles pontianes dels voltants de Terrassa, 138.—La teoria de A. Wegener sobre la «Deriva dels Conti-nents», 194.

FABRA I BOFILL, A.

Carnet de muntanya. Balaïtous, 19.—Memòria del XXII curs, 1931-32, 72.—Vuitdies al Pallars. Impressions del XVII Campa-ment social, 108.—Memòria del XXIII curs, 1932-33, 177.

PÈRE, PERE

Una ascensió al Pic oriental dels Encantats, 113.—Impressions de Mallorca, 164.

PONS, IÚ

Primavera. Abril, 48.

PUJOL I ALGUERÓ, F.

Excursionisme. 18.

PUIG I CADAFALECH, J.

Les pintures del segle VI de la Catedral d'Egara (Terrassa) a Catalunya, 86.

ROVIRA I VIRGILI, A.

L'escenari de la Història, 34.

R. DE LA GALERA

En J. Soler i l'Arqueologia, 24 i 61.—De la vellúria terrassenca. «El Barberet», 125.—Un fet dels «Matiners», 159.

SALOM I MORERA, P.

Els ocells viatgers, 106.

SUANA, ISIDRE

Ribera de Sotillo i encontorns, 42, 58 i 70.

SUBIAS, JOAN

Sant Pere de Roda, 123.

TORRAS, JAUME

Aviació, 4.—De Mallorca, 96.—En ple maig, 128.

VALLÈS, ARÍSTIDES

Impressions d'una travessia del Sahara i caceres al Níger, 143.

VENTALLÓ, DOMÈNEC

Els escorpins del Vallès, 161.

GRAVATS

Pàgina 8.—Cresta final dels Encantats. Enforcadura; clixé, Tiana.

Presa del molí d'Espot, glaçada; clixé, Escudé.

» 24.—Regió d'Arremoulit, des de la Bretxa d'Arriel; clixé, Mothe.—Massiu d'Infern, des del contrafort lateral de la «Montagne fermée» (Balaïtous); clixé, A. Miralda.

» 42.—Panoràmica des de la Pica Roja; clixé, A. Miralda.—Massis d'Estats, vist des de l'estany inferior de Sotillo; clixé, J. Llenas.

- Pàgina 60.—XII Diada de Germanor a La Mata: L'Esbart Dansaire del Centre Social, dansant a l'era de La Mata.—Ballada de sardanes; clixés, J. Pineda.
Pica de Baborta.—Regió i estanys de Certescans; clixés, A. Miralda.
- » 76.—III Saló local de Fotografia. Lema «La nostra muntanya», L'Aguila; clixé, J. Pineda.—«Paisatge de prop de casa»; clixé, M. Astals.—«Explicant un conte»; clixé, Ll. Torrella.—«Visual»; clixé, G. Carreras.—«Bon àpat»; clixé, J. Llenas.—«Núria»; clixé, F. Aligué.
 - » 94.—Fornícula angular del baptisteri d'Egara.—Pintura de l'absis del baptisteri d'Egara.—Detall del costat de mà esquerra.—Detall del costat de mà dreta.—Pintura de l'absis de Sant Climent de Tahull.
 - » 112.—El nostre XVII Campament social, a l'estany de Sant Maurici (1.895 m.)—Des del cim de Colomers (2.930 m.). Al fons, les Maleïdes; clixés, P. Puig.
Regió dels Encantats. — Els Encantats (2.755 m.) des de l'estany de Sant Maurici; clixés, R. Pujol.
 - » 128.—Capitell trobat a Sant Pere de Roda.—Capitells del creuer de Sant Pere de Roda; clixés, J. Subias.
 - » 146.—Plaça dels camells de Ghardaia.—Caçador de lleons per mitjà de fletxes.—Vores del Níger a Gao; clixés, A. Vallès.
 - » 164.—Del IV Saló local de Fotografia. Bosc d'Olot (Medalla de Vermeil); clixé, Miquel Astals.—El Montseny (Medalla d'Argent); clixé, Antoni Miralda. — Detall de càn Roig (Medalla de Bronze); clixé, Joaquim Cardús.—Natura morta (Medalla de Bronze); clixé, Josep Roig.
 - » 182.—Estany de Llosàs (Maleïdes).—El nostre XIX Campament social instal·lat a Llosàs; clixés, P. Puig.
 - » 202.—La dent d'Orlu (2.220 m.), des de la ribera de l'Oriège.—Des del Pic Pedroux Nord (2.831 m.); clixés, A. Miralda.

SOCI!!

Tens companys?

Tens amics?

PROPOSA'LS PER ASSOCIAR-LOS A LA NOSTRA ENTITAT

Excursions i visites col·lectives

Alpinisme

Esports d'hivern

Camping

Atletisme

Conferències i Cursets

Exposicions

Biblioteca: Prestació de llibres i mapes

Servei gratuït d'ARXIV

Sessions de projeccions, etc.

**Hotel
VICTORIA**

CARTA - COBERTS - PENSIÓ

Preus especials per Excursionistes

TERRASSA - Sant Pere, 50

CASA FARRÀS

RADIO — Atwater-Kent : Clarion : Echophone ; Kennedy : Radiola (R. C. A.), etc., etc.

PIANOS - DISCOS - MUSICA

Pianos de lloguer

Carrer Jaume Jover, 18

CONSTRUCCIÓ DE CLAUS de totes classes i ARTICLES DE FERRETERIA

RAMON MORRAL

CREU, 77
TERRASSA

Especialitat en tota
classe de Tatxes per
a Calçats d'excursió

Fàbrica de Teules mecàniques

Segués, Donadeu i C.^a

Terres cuites per façanes i
jardins - Articles sanitaris

Despatx: Fontvella, 1 - Telèf. 2111

Casa Martorell

Perfumeria nacional i estrangera
Plateria
Bisuteria
Paraigües
Ombrel·les
Objectes propis per a regal

Font-vella, 59 - TERRASSA

Galí i C.^{ia}

Drogues
Productes Químics

**MATERIAL
FOTOGRAFIC**

Conserves
Perfumeria

Sant Pere, 27 - Telèf. 2039

CASA CUNI

◆ ◆ ◆ CONFITERIA ◆ ◆ ◆

RUTLLA, 52 : TERRASSA : TELEFON 1717

Articles d'alumini,
d'esport i propis
per a excursions.
Claus TRICORNI

P. Père

Unió, 32 :: Telèf. 1399

Joieria - Bisuteria - Optica

VDA. DE J. BALADA

*Extens assortit en Tro-
jeus i Copes d'esport*

Font-vella, 19 - Palla, 2

Consocis:

Efectueu les vos-
tres compres en
les cases anun-
ciades en el pre-
sent "ARXIU".

CAMISERIA

G. VACARISAS

*Especialitat en articles
d'esports de neu*

FONT-VELLA, 4 - TELEF. 1491

Agustí Devant
Sastre

Carrer de la Font-vella

El ROLL-FILM per al vostre aparell!

Superchrom Gevaert

**De gran sensibilitat!
Resultats immillorables!**

**La reducció de preus
feta recentment, el
posen a l'abast de
tots els aficionats!**

**Feu un assaig i adoptareu
per sempre el nostre film!**

Indústria Fotoquímica Nacional, S. A.

INFONAL

Buenos Aires, 18 - BARCELONA